

کتاب عاشورا

با تأکید بر دیدگاه حضرت آية الله العظمى جوادى آملی دام عزه

جلد اول

تأليف و تحقيق
عباس ويجویى (دلجو)

سرشناسه	: ویجویی، عباس، ۱۳۴۷
عنوان	: حکمت‌های عاشورایی با تاکید بر دیدگاه حضرت آیت الله العظمی جوادى آملى (دام عزه) / تالیف و تحقیق عباس ویجویی (دلجو)؛ ویرایش سعید بندعلی
مشخصات نشر	: تهران: سبحان، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ج ۲.
قیمت	: ۳۲۰,۰۰۰ ریال
شابک	: 978-600-211-031-2، ج ۱، 978-964-8827-88-0، 978-600-211-031-2، ج ۱
وضعیت فهرست نویسی	: فا
یادداشت	: ج ۱ (چاپ اول ۱۳۹۵) (فیفا).
یادداشت	: کتابخانه
یادداشت	: نمایه
موضوع	: حسین بن علی - اسامی، سوره، ۴، ۶۱-ق
موضوع	: جوادى آملى، سید، ۳۱۲، --- یدگاه درباره عاشورا
موضوع	: عاشور
شناسه افزوده	: واقعه کربلا، ۶۱، ق
شناسه افزوده	: عاشورا -- پرسش‌ها و پاسخ‌ها
شناسه افزوده	: واقعه کربلا، ۶۱، ق -- پرسش‌ها و پاسخ‌ها
شماره مدرک	: ۴۲۲۷۴۶۱
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۵۳
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ح ۸۳ و ۹۳/۵ BP۴۱

نشر سبحان

مرکز پژوهشی شهر ۱: تهران، میدان امام حسین (ع)، خیابان خواجه نصیرطوسی، کوچه شهید داستانپور،

راکی ۶، تلفن ۷۷۵۳۹۲۴۶-۷۷۶۴۴۱۸۳

مرکز پژوهشی شهر ۲: تهران، میدان انقلاب، تلفن: ۶۶۹۵۲۹۴۵-۶۶۴۷۶۷۶۵

تلف: مؤلف: ۹۱۲۴۲۱۵۳۶۵

حکمت‌های عاشورایی (جلد اول)

با تأکید بر دیدگاه حضرت آیه الله العظمی هادی آملی دام عزه

- ناشر: نشر سبحان
- تألیف و تحقیق: عباس ویجویی (دلجو)
- ویرایش: حجت الاسلام سعید بندعلی
- نمونه خوانی و فهرست نویسی: حجت الاسلام مصطفی م...
- طراحی جلد: هادی معزی
- صفحه آرایی: دفتر هنری باران
- چاپ و صحافی: اسراء
- چاپ: یکم، بهار ۱۳۹۵
- شابک جلد اول: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۱-۰۳۱-۲
- شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۱-۰۲۰-۶
- تیراژ: ۱۰۰۰ عدد
- قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

۱۵.....	مقدمه.....
۲۳.....	اسرار و حکمت نام مقدس حسین (ع)
۲۳.....	شرح اسم.....
۲۵.....	معرفت وری و خلقی حضرت سیدالشهداء (ع)
۲۶.....	نفس نوری و کیفیت خلقت.....
۲۷.....	چگونگی خلقت ربیع و ربیع و ربیع امام (ع)
۳۸.....	گرفته شدن نام ای «سنة طه» از نام های خدا.....
۴۰.....	حکایت شگفت احسان امام حسین (ع) برای اتمام هدایت جهان.....
۴۴.....	راز نام های مقدس ائمه (ع) و ریاضات اسم ایشان.....
۴۵.....	اسامی ائمه (ع) خاستگاه پیدایی و پرورش همه امکان.....
۴۶.....	حسین (ع) منشأ پرورش و تربیت انسان.....
۴۷.....	حدیث صنعت.....
۴۹.....	حضرت امام حسین (ع) مظهر اسم اعظم.....
۵۳.....	نام شیرین حسین (ع).....
۵۴.....	نام حسین (ع) نمونه تام و تمام جمال و کمال الهی.....
۵۶.....	جلوه حکیمانه دیگری از شیرینی نام حسین (ع).....
۵۷.....	ذکر حسین (ع) یاد خدا.....
۵۸.....	نخستین ذاکر حسین (ع).....
۵۸.....	نام حسین (ع) بر عرش عظیم الهی.....
۵۹.....	اسرار حدیث اشتقاق و لطایف از آن.....
۶۵.....	حکمت جاودانگی نام مقدس حسین (ع).....
۶۶.....	مهم ترین علل جاودانگی حادثه عاشورا و نام سیدالشهداء (ع).....
۶۶.....	۱. شخصیت ممتاز سالار شهیدان (ع).....
۶۸.....	۲. اخلاص سیدالشهداء (ع).....
۷۱.....	۳. چگونگی شهادت سالار شهیدان (ع).....

۷۲	نظر چند دانشمند - مسلمان و نامسلمان - درباره نهضت کربلا
۷۳	۴. فرمان به زیارت قبر سیدالشهداء (ع)
۷۵	فراوان بودن روایات در ترغیب به زیارت سیدالشهداء (ع)
۷۶	۵. دستور به اقامه مجلس عزاداری
۷۸	عبادت بودن گریستن بر سالار شهیدان
۷۹	گریه آسمان در عزای حسین (ع)
۸۱	پاداش فراوان پروردگار به عزاداران حسینی
۸۱	نادید رفته: کمترین خدمت برای عزای سیدالشهداء (ع)
۸۳	توسل انبیاء (ع) عظام به نام مقدس حسین (ع)
۸۶	ذکر نام هارکتی و القاب - سرت سیدالشهداء (ع)
۸۹	القاب امام حسین (ع)
۹۰	کنیه امام حسین (ع)
۹۱	❖ درس و حکمت کنیه مقدس «عبدالله» (ع)
۹۲	پدر همه خداپرستان
۹۳	سر کنیه مقدس اباعبدالله (ع)
۹۴	دلالت اسم مقدس حسین (ع) بر نه فرزند معصوم ایشان
۹۵	«ابو عبدالله» کنیه امام حسین و امام صادق (ع)
۹۷	ذکر حسین (ع) پیش از تکیه الا حرام
۹۷	جلوه‌ای از اسرار نامگذاری حسین (ع)
۹۸	پیشینه نام حسین (ع)
۹۹	حسین و حسن (ع) فرزندان رسول خدا (ص)
۹۹	اشتقاق اسم حسین (ع) از المحسن المجمل
۱۰۱	حسین (ع) رحمت واسعه خدا
۱۰۳	اشکال و جواب درباره تسمیه اباعبدالله به رحمت واسع خدا
۱۰۴	اختصاص «لَبَّيْكَ داعی الله» به امام حسین (ع)
۱۰۵	لقب «الشهید»
۱۰۵	پژوهشی در مفهوم الشهید
۱۰۶	کاربرد «یا شهید» (ای حاضر و ای ناظر)

- نام مبارک حضرت سیدالشهداء علیه السلام به حروف ابجد ۱۰۷
- اسرار و حکمت نام مقدس حسین علیه السلام ۱۰۹
- سرنام حسین علیه السلام از زبان مبارک آن امام علیه السلام ۱۱۱
- جلوه‌ای از اسرار و معرفت نوری حسین علیه السلام ۱۱۱
- حسین علیه السلام در آیه نور ۱۱۳
- اسرار و حکمت مکیدن انگشت پیامبر صلی الله علیه و آله ۱۱۵
- سرنام حسین علیه السلام ۱۱۶
- اسرار و طوار حمل حسین علیه السلام ۱۱۸
- حکمت کرات حمل حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام ۱۲۳
- اسرار و حکمت سخن حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام ۱۳۵
- محبت تربیت‌کننده ۱۳۵
- سری از آیه مبارک «يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ» ۱۳۹
- دلیل تلازم دوستی خدا با محبت اهل بیت علیهم السلام ۱۴۰
- محبت اختصاصی پیامبر صلی الله علیه و آله به امام حسین علیه السلام ۱۴۱
- دوستی با ائمه علیهم السلام و حسین علیه السلام قبل از خلقت ۱۴۱
- همسانی ولای علی علیه السلام با ولای حسین علیه السلام ۱۴۲
- درمان ترک نماز با محبت حسین علیه السلام ۱۴۲
- جلوه‌ای از محبت حسین علیه السلام ۱۴۳
- در حکمت جعل محبت حضرت حسین علیه السلام در قلوب ۱۴۵
- فطری بودن محبت و معرفت به امام حسین علیه السلام ۱۴۵
- حکمت جهانی بودن محبت امام حسین علیه السلام ۱۴۶
- مشکات (چراغدان) سالک ۱۴۸
- برکات محبت اهل بیت علیهم السلام ۱۴۸
- حکمت دیرزمان گشودن امام حسین علیه السلام ۱۵۱
- پنج سجده پای رسول اکرم صلی الله علیه و آله ۱۵۲
- یادآوری شهادت حسین علیه السلام بیش و پس از میلادش ۱۵۲
- نزول فرشتگانی همراه جبرئیل پس از تولد حسین علیه السلام ۱۵۴

۱۵۵.....	شرح حکمت حدیث
۱۵۷.....	حکمت های عالی قیام حضرت سیدالشهدا علیه السلام
۱۶۱.....	حکمت های قیام حسینی از دیدگاه علماء و اندیشمندان
۱۶۳.....	هنگامه قیام عاشوراء
۱۶۴.....	بیان انگیزه قیام عاشوراء
۱۶۵.....	حرکت و آمادگی برای قیام، درس بزرگ اباعبدالله علیه السلام
۱۶۶.....	هدف قیام عاشوراء
۱۶۶.....	نتیجه فلسفه قیام اباعبدالله علیه السلام
۱۶۹.....	حکمت شهادت ۱۰ سیاست
۱۷۱.....	نگاه صوفیانه
۱۷۲.....	به سوی برداشت سیاسی
۱۷۴.....	هدف سیاسی و طرح چهارم
۱۷۶.....	رویکرد هدف گیری شهادت
۱۷۷.....	سخن پایانی
۱۸۵.....	نشانه ای دیگر در حکمت قیام سیدالشهداء علیه السلام
۱۹۵.....	حکمت علم به شهادت و تکلیف عرشی امام حسین علیه السلام
۱۹۵.....	نفوس مکتفی و نفوس مستکفی
۱۹۹.....	هدف و آگاهی پیشین از شهادت
۲۰۵.....	علم به شهادت
۲۰۶.....	یقین حسین بن علی علیه السلام به شهادت خود
۲۰۹.....	حسین بن علی علیه السلام و سبب برگزیدن شهادت
۲۱۳.....	مقصد و مرام حسین بن علی علیه السلام
۲۱۷.....	نگرشی دیگر به علم امام حسین علیه السلام به شهادت خود
۲۲۰.....	تحلیلی دیگر درباره علم امام حسین علیه السلام به گشته شدن خود
۲۲۱.....	اقدام امامان بر اسباب شهادت
۲۲۲.....	تبیین دیگر درباره شهادت عادلانه امام حسین علیه السلام
۲۲۵.....	علل و انگیزه های قیام امام حسین علیه السلام

۲۲۹	پایان
۲۳۰	نامه‌ای از آسمان برای امام حسین (ع)
۲۳۱	رقعه‌ای عرشی در اختیار شهادت
۲۳۲	کتاب عهدنامه روز آلت
۲۳۵	حکمت عظمت و شدت مصائب حضرت سیدالشهداء (ع)
۲۳۹	علت بزرگ بودن مصیبت حسین (ع)
۲۳۹	سنگی معیبت در روز عاشورا
۲۴۱	رازده خنی لشکر دشمن
۲۴۵	سنگینی مصیبت سیدالشهداء (ع)
۲۴۶	کرامت، معیار برگ مصیبت
۲۴۹	عظمت رزیه و مصیبت در زاریت عاشورا
۲۵۳	حکمت‌های بلایا و مصائب امام حسین (ع)
۲۶۵	حکمت‌های ابتلا
۲۶۵	۱. بروز شایستگی‌ها
۲۶۷	۲. پالایش دل‌ها (تحیص)
۲۶۹	۳. آماده‌سازی برای ثواب بردن
۲۷۱	۴. جداسازی نیکان از بدان
۲۷۱	۵. بالا بردن مقام نیکان
۲۷۹	حکمت گریه‌ها و اندوه‌های عارفانه حضرت سیدالشهداء (ع)
۲۸۱	نگرش عرفانی به بکاء
۲۸۵	حکمت گریه‌ها و حزن حضرت ختمی مرتبت (ع)
۲۸۷	عوامل حزن و گریه‌های پیامبر (ص)
۲۸۹	حکمت ناله‌های حضرت امیرمؤمنان (ع)
۲۹۲	انگیزه‌های عالی گریه‌های حضرت سیدالشهداء (ع)
۲۹۳	برخی ادله گریه ابا عبدالله (ع)
۲۹۵	حکمت به تأخیر انداختن جنگ از سوی امام حسین (ع)

- ❖ حکمت کنار رفتن حجاب ها در شب عاشوراء ۳۰۱
- امکان رؤیت ملکوت برای مؤمنان ۳۰۴
- امکان دیدن جهان آخرت در دنیا ۳۰۵
- امکان مکاشفه برای پارسایان ۳۰۶
- ❖ حکمت رخصت و برداشتن بیعت از یاران با تحقیقی دیگر ۳۱۳
- ❖ حکمت برداشتن بیعت در شب عاشوراء بر اساس تحقیقی دیگر ۳۱۷
- ❖ حکمت استغفار امام علیه السلام در شب عاشوراء ۳۲۳
- زمره ادعای در شب عاشوراء ۳۲۵
- عصمت یاران حیدر علیه السلام ۳۲۶
- اصحاب امام، شتغال شمش دوست ۳۲۷
- عارفان از اصحاب امام علیه السلام سیر ۳۲۸
- اشعار حکیمانه امام علیه السلام شب عاشورا ۳۲۹
- بشارت به قیام و ظهور حضرت مهدی علیه السلام در شب عاشوراء ۳۳۱
- ❖ حکمت مکاشفه و منامیه امام علیه السلام در شب عاشورا ۳۳۲
- اُس با ملکوت و حالت منامیه حضرت زینب علیها السلام ۳۳۵
- تحقیق دیگر در حکمت مکاشفه و حالت منامیه امام علیه السلام ۳۳۷
- روشنگری ها ۳۳۷
- ❖ حکمت نماز خواندن امام علیه السلام در ظهر عاشوراء ۳۴۹
- نماز عارفانه ۳۵۳
- گفت و گوی «ابو غامه صیداوی» با امام حسین علیه السلام درباره نماز ۳۶۰
- تفاوت نماز ظهر و عصر عاشورای حسینی ۳۶۱
- ❖ حکمت ابتلاء به عطش شدید و درخواست آب امام علیه السلام ۳۶۳
- ❖ حکمت و راز عطش در کربلا ۳۶۹
- تشنگی در کربلا ۳۷۳
- چگونگی تشنگی در کربلا ۳۷۴
- امام علیه السلام و درخواست آب از دشمن برای خود ۳۷۷

- ۳۸۲ آب فرات، مهریه حضرت زهرا علیها السلام
- ۳۸۳ مبعوض نبودن آب فرات
- ۳۸۶ تشنگی و هدف دشمن از منع آب
- ۳۸۷ درخواست آب از دشمن
- ۳۹۲ سخنی از مرحوم شوشتری رحمته الله
- ۳۹۳ حجت و راز وداع‌های حضرت سیدالشهداء علیه السلام
- ۳۹۴ حجتی «لَوْ تَرَكَ الْقَطَا لَنَامَ» در کلام امام حسین علیه السلام
- ۳۹۵ حجت دیگر وداع با اهل حرم
- ۳۹۵ دست‌افراش حسین علیه السلام بر دل زینب علیها السلام
- ۳۹۷ حکمت خواستن حجت در وداع پایانی
- ۳۹۹ حکمت امر کردن امام علیه السلام به بیرون آمدن زنان طاهره از خیمه‌ها
- ۴۰۱ حکمت اتمام حجت امام حد بن یثرب رضی الله عنه
- ۴۰۲ حجت خدا و وانهادن مردم در سرگردانی
- ۴۰۲ معنای اتمام حجت در کربلا
- ۴۰۴ علت اثربخشیدن اتمام حجت‌ها
- ۴۰۵ حکمت دعا و نفرین حضرت سیدالشهداء علیه السلام
- ۴۰۷ هسانی غضب خدا با غضب معصوم علیه السلام
- ۴۰۸ دعاها و نفرین‌های امام حسین علیه السلام در کربلا
- ۴۱۴ یادآوری چند مطلب
- ۴۱۹ حکمت قذف امام علیه السلام درباره دشمنان
- ۴۲۱ حکمت دشمن‌کشی امام علیه السلام
- ۴۲۳ حکمت دست نیازیدن امام علیه السلام به کشتن برخی دشمنان
- ۴۲۵ حکمت استنصار و استغاثه امام حسین علیه السلام
- ۴۲۹ حکمت انذارهای امام حسین علیه السلام و اثربخشیدن آنها
- ۴۳۳ حکمت بهره نگرفتن امام علیه السلام از ولایت تکوینی برای نابودی

- ۴۳۵ حکمت یاری نگرفتن امام حسین علیه السلام از فرشتگان در جنگ با دشمنان
- ۴۳۷ حکمت پرتاب خون خود و خون هایی دیگر به آسمان
- ۴۳۹ حکمت کشتن سیدالشهداء علیه السلام به هر گونه ای
- ۴۴۱ حکمت صبر حسین علیه السلام بر مصائب
- ۴۴۳ حکمت افتادن امام به روی خاک به حالت سجده
- ۴۴۵ حکمت انعام به سیدالشهداء علیه السلام هنگام شهادت
- ۴۴۷ حکمت بیستم امام علیه السلام هنگام شهادت
- ۴۵۱ حکمت دبح حضرت علیه السلام از قفا
- ۴۵۳ حکمت گریه امام علیه السلام هنگام شهادت
- ۴۵۵ حکمت طولانی شدن امام علیه السلام با دشمنان
- ۴۵۷ حکمت درد نکشیدن اصحاب امام علیه السلام در شب
- ۴۶۱ حکمت شهادت حضرت علی اصغر علیه السلام
- ۴۶۵ حکمت شتاب کردن امام علیه السلام در دفن کودک شب خوار
- ۴۶۶ اسرار شهادت حضرت علی اصغر علیه السلام
- ۴۶۹ حکمت دفن حضرت علی اصغر علیه السلام
- ۴۷۰ پرتاب خون سه نفر به سوی آسمان
- ۴۷۰ سزای گزاردن امام علیه السلام بر حضرت علی اصغر علیه السلام
- ۴۷۳ حکمت رفتار و گفتار اسب حضرت سیدالشهداء علیه السلام
- ۴۷۷ حکمت حرکت نکردن اسب و تاختن اسب ها بر بدن مطهر امام علیه السلام
- ۴۷۹ حکمت بی احترامی به بدن مطهر سیدالشهداء علیه السلام
- ۴۸۵ حکمت زنده ماندن حضرت سیدالسادین علیه السلام در کربلا
- ۴۸۷ حکمت همراه بردن زنان و کودکان به کربلا
- ۴۹۰ نقش زنان در نهضت حسینی

❖ حکمت تحمل شدايد و مصائب بزرگ در اسارت ۴۹۹

در حسن و قبح عقلی ۵۰۰

آگاهی و هشياری بخشی مهم ۵۰۱

محال بودن نسبت کشف رأس بنات الرسول ﷺ ۵۰۴

روپوش داشتن کجاوه‌های آل الله ﷺ ۵۰۷

بخشیدن دينارها و دستبندها ۵۰۸

بيان «ال اس ان از سوى امام ﷺ» در خواب ۵۰۸

آدمی اهل حرم قبل از غارت حرم ۵۱۰

ادامه وجود استدلال بر مدعی عدم کشف رأس ۵۱۰

هيئت و سفارت عليا مكرمه ﷺ ۵۱۱

وضعيت توشه و غذاي رای آ الله ﷺ ۵۱۳

اشاره‌ای لطيف نفيس ۵۱۶

❖ حکمت العباسيه ۵۱۹

❖ حکمت برتری شهدای کربلا بر همه شهداء ۵۲۱

عصمت حضرت قریبی هاشم ﷺ ۵۲۲

❖ حکمت گریستن بسیار بر حضرت قمر بنی هاشم ﷺ ۵۲۵

نقش وجود مقدس قریبی هاشم ﷺ در کربلا ۵۲۶

سیرجمله «الآن انکسر ظهري» (اکنون کمر شکست) ۵۲۷

❖ حکمت آب نوشیدن حضرت قمر بنی هاشم ﷺ ۵۲۹

خاطر و مرحوم آیه الله العظمی بهجت از مرحوم آیه الله العظمی نائینی ۵۳۰

❖ حکمت باز نگرداندن بدن شریف حضرت ابا الفضل ﷺ به خیمه ها ۵۳۳

❖ حکمت بلاء عظیم حضرت قاسم ﷺ ۵۳۵

❖ حکمت های ابتلاء ۵۳۷

نکته ها ۵۳۸

❖ اسرار و حکمت در شهادت حضرت علی اکبر ﷺ ۵۴۱

نکته ها ۵۴۴

❖ حکمت آثار پس از شهادت حضرت سیدالشهداء (ع) ۵۴۵

❖ حکمت باطنی غرائب و آثار پس از شهادت امام (ع) ۵۴۹

خون باریدن آسمان انگلیس ۵۵۳

جرای دگرگونی در جهان بر اثر شهادت امام حسین (ع) ۵۵۸

خُسن ختام حکمت آثار پس از شهادت امام (ع) ۵۵۹

❖ حکمت گریه بر حضرت سیدالشهداء (ع) ۵۶۱

ارزش گریستن در روایات ۵۶۲

گریه رسوگ، ولیای الهی از دیدگاه عقل ۵۶۲

❖ حکمت تباکی بر ۵۶۵

جرای گریستن امام حسین (ع) ۵۶۵

گونه‌های گریه بر امام حسین (ع) ۵۶۸

حسین (ع) کشته اشک «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» ۵۶۹

ویژگی‌های گریه بر امام حسین (ع) ۵۷۱

گریه‌های عقلانی بر حسین (ع) ۵۷۲

باز شدن چشم دل بر اثر گریه بر حسین (ع) ۵۷۲

❖ حکمت زیارت حضرت سیدالشهداء (ع) ۵۷۵

اختصاص کنیه «ابوعبدالله» به امام حسین و امام صادق (ع) ۵۷۶

نهادن شفاء در تربت حسین (ع) ۵۷۶

استجاب دعا زیر قبه مبارک و قبر امام حسین (ع) ۵۷۷

به شمار نیامدن ایام زیارت از عمر زائر ۵۷۸

❖ حکمت زیارت سیدالشهداء (ع) با نگرشی دیگر ۵۸۱

مصدق‌های زیارت ۵۸۱

❖ فهرست‌ها ۵۸۵

فهرست آیات ۵۸۷

فهرست روایات ۵۹۹

فهرست منابع ۶۱۳

بسم الله الرحمن الرحيم

رَضِيَ اللهُ اللهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ وَاللَّعْنَةُ الدَّائِمَةُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

مقدمه

با تو آغاز می‌کنم که آغاز و پایان در موعودی؛ نه آغاز داری؛ نه پایان، بلکه خود آغازی و پایانی و تو را حمد و شکر بی پایان که در خوت و توجه به درون، فهمی عطا کردی که در میان عاشقانت به دست آوردم!

بارالها! وعده فرمودی رهروان معرفت و حکمت را هدایت کنی؛ این بنده تهیدست و مشتاق به «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا» امیدوارم ضلعانه دارد، زیرا پیدا کردن راه، خودش راه رفتن را هم می‌آموزد!

بارالها! می‌خواهم با انوار و جلوه‌های حکمت‌های بلندت به زاری دست - حسین علیه السلام دست یابم و قطره‌ای از چشمه‌های حکمت آنان که از نردبان خود صعود کردند و به مرتبه‌ای رسیدند که عقل هم با آنان به تماشای عجایب و غرایب کربلا و عاشوراء و حسین علیه السلام نشست، بر این تشنه معرفت نیز بهره‌ای مرحمت فرما!

بارالها! حکمت از آن توست و همه ما به سوی حکمت می‌رویم و تمام سعی ما رسیدن به مرتبه‌ای است که بدانیم در معرفت تو و خود نادانیم و راهی جز عبادت و تعلیم و تسلیم نداریم!

الهی! همان‌گونه که خواستاران علم و حکمت در طلب دانش می‌کوشند، به من نیز توفیق ادراک علوم و معارف را عنایت فرما و به زینت بندگان پرهیزگارت بیارای و توفیق پرهیز از معاصی عطا فرما که شایسته لطف و عنایت تو شوم و در کارهایم به یاری ات دل بندم! آمین یا رب العالمین!

«حکمت» عنوانی انحصاری و اختصاصی برای علم خاصی نیست، بلکه حکمت در هر موضوع و دانشی، دری به جهان غیب و اسرار الهی است، چنان‌که میان حکمت و ایمان راز و نیاز است. که امیرالحکماء علی علیه السلام حکمت را گمشده‌ی مؤمن می‌داند - در نشئه‌ای دیگر پیوندی است که علمی که در جهان نصیب مؤمن می‌شود، پیشینه از آن نشئه دارد که به «خَلَقَ اللَّهُ رُوحًا تَبَى الْأَجْسَادُ» برمی‌گردد.

راه رسیدن به حکمت، ای باند الهی فقط یا همیشه پرستش خالصانه و ویژه: «مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا فَجَرَّ اللَّهُ نَائِجَ الْمُنَّةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ» نیست، بلکه در سیر و سلوک فکری و عقلی گاهی با پالایش توبت حالات نفسانی و شهوانی را از خود دور ساخته و با عقل صمیمی می‌شود؛ یعنی به عقل احسن می‌ورزد و این صمیمیت با عقل، سبب مکاشفاتی است که نتیجه آن، وصول به حکمت است. این مکاشفات و دریافت‌های متعالی، گاهی از طریق تأملات عقلانی به دست می‌آید و کاملاً با عقل و برهان سازگار است و زمانی هم فراتر از عقل بشر است.

دین و شریعت برای همه است؛ اما حکمت را به هر کسی ندادند و نمی‌دهند و به هر کسی عطا نکردند، خیرکثیر بخشیدند که شریعت را با بصیرت دریابد به این‌گونه دانش، ائمه علیهم السلام همواره تشویق و ترغیب، و آن را گمشده‌ی مؤمن معرفی کردند. حکمت، مصادیق گوناگونی دارد که در باطن همه آن‌ها به یک مصداق، ولایت کلیه الهیه است که در روایات به جلوه‌های «طاعة الله، والتفقه فی الدین، معرفة الامام، ضیاء المعرفة، میزان التقوی، ثمره الصدق و...» شناسانده شده است.

حقیقت آنجاست که معادن حکمة الله است و وجود مقدس حضرت سیدالشهداء علیه السلام

در روایتی به اصبع بن نباته فرمود: «ما خاندانی هستیم که از همه دانش قرآن و رازهای آن آگاهیم، چون اسرار الهی تنها به ما خاندان سپرده شده است».

حضرت جعفر بن محمد الصادق علیه السلام نیز در سفارش خود به «یونس بن ظبیان» با اشاره به برگزیدگی الهی خاندان نبوت فرمود: «هرگاه در پی دانش درست برآمدید، آن را از ما خاندان فراگیرید».

برای اساس، بزرگ‌ترین مصادیق حکمت، همان معادن حکمت الهیه‌اند و امام‌شناسی، خود بزرگ‌ترین حکمت متعالیه است و حقیقت امام، همان نور خداست که کسی بی‌پرده دیدن آن را تاب ندارد. اگر این حقایق مخزون، مستور نباشند و از حجاب درآیند و بر همگان تجلی کنند، هیچ دیدن آن اسرار و انوار، بی‌پرده ممکن باشد، بعید نیست که از بزرگی آنان در نگاه اهل جاه‌تاسته شود، همان‌گونه که زائریبیت الله الحرام نخستین بار که نگاهش به کعبه مکرمه می‌افتاد، آن را بسیار بزرگ می‌شمارد و چون بارها این مشاهده تکرار و برایش عادی می‌گردد، این حقیقت غزون و مستور است و هرکسی را قابلیت ظرفیت فهم آن نیست، مگر به اندازه پاکی و درجات بلند ایمان و یقین که بهره هرکسی نشده است.

مرحوم «قطب راوندی» در کتاب خرائج از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده که شخصی خدمت حضرت امام حسین علیه السلام شرفیاب شد و عرض کرد: ای رضائلی که خداوند والا برای شما قرار داده، حدیثی بفرمایید: «حدثنی بفضلکم الذی جعل الله اکرم» و امام علیه السلام فرمود: «تو توان شنیدن و پذیرفتن آن را نداری! عرض کرد: «ای فرزند رسول خدا! حدیث را بفرمایید؛ من آن را تحمل می‌کنم و می‌پذیرم» و امام علیه السلام که اصرار او را دید، حدیثی برایش بیان کرد؛ ولی هنوز گفتارش به پایان نرسیده بود که موهای سرو صورت آن شخص سفید شد و حدیث را فراموش کرد و امام حسین علیه السلام فرمود: «ادركته رحمة الله حیث نسی الحدیث»؛ یعنی رحمت خدا شامل حال او شد که حدیث را فراموش کرد.

در روایتی دیگر با همان سند - که به نقل از کتاب القطره، ج ۱ مرحوم «علامه» مستنبط

هم نقل گردیده است: «سه نفر خدمت آن حضرت شرفیاب شدند و از او چنین درخواستی کردند و وقتی امام حسین علیه السلام به یکی از آنان فرمود، برخاست، درحالی که عقل از سرش پرید و واژگون روی صورت به راه افتاد و رفت و آن دورفیش هرچه با او صحبت کردند، جوابی به آن‌ها نداد و همگی برگشتند».

براین پایه، شناخت حکمت‌های عالیه وقایع عاشوراء و تاریخ حضرت سیدالشهداء علیه السلام یعنی شناخت حقیقت آن امام علیه السلام از راه رفتار و گفتار او که همه برخاسته از حکمت و برهان راسخ الهی است، از این رو توجه به حالات حضرت سیدالشهداء علیه السلام در وقایع عاشوراء از اهمیت فراوان برخوردار است.

تاریخ عاشوراء را حسین علیه السلام متن بی‌پایان و صحنه ظهور و تجلیات خداشناسی و امام‌شناسی است.

اگر کسی به مبدأ و معاد جهان رهنه ادل حُرّیت بشر و ارزش‌های والای انسانی اعتقاد داشته باشد، می‌داند که در این مرتبه نیز به انسانی عاشوراء و حسین علیه السلام محفوظ است؛ یعنی حسین علیه السلام و کربلا و عاشوراء، معلّم حرّیت و رعایت ارزش‌های انسانی جوامع بشری هستند، بنابراین هیچ عاقلی بی‌نیاز از حکمت و معرفت و خلاصه حسین و عاشوراء و کربلا نیست. تمام رفتار معصوم علیه السلام برگرفته از حکمت‌های عالیه راسخ و حقایق الهی است که جست‌وجوی حکمت آن‌ها می‌تواند پلی بسازد، تا عقول دانشمندان را نیز به سوی خود بکشاند که در قیام حسینی بیندیشند، چون حسین معدن اندیشه و حکمت الهی است که ما را به تفکر فرا می‌خواند.

نیروی عقل در بشر محدود است و نمی‌تواند در همه چیز و همه جا نفوذ، و به ماهیت و حقیقت هر چیزی و رمز هر فعل و انفعالی احاطه پیدا کند و نمی‌تواند سبب و علت هر موجود و مصنوعی را دریابد، بلکه بعضی از محققان فلاسفه می‌گویند «ادراک ماهیات اشیاء مطلقاً برای بشر غیر میسر است و آنچه می‌شود فهمید، خواص و آثار موجودات است و بس».

چطور می‌توانیم چیزی بفهمیم، درحالی‌که هنوز نفهمیده‌ایم که فهمیدن یعنی چه؟^{۱۹} همچنین فهم فلسفه و احکام الهی و علل شرایع و دستورهای مذهبی و دینی در توان ما نیست؛ وگرنه خود ما پیامبر بودیم و به پیامبران نیاز نداشتیم؛ همچنین فهم حکمت و رمزکار و سخن امام معصوم علیه السلام برای مردم عادی از راه عقل و اندیشه تلطیف نشده و بی کشف و شهود و طهارت باطنی شدنی نخواهد بود.

براین اساس، اگر بپرسند که حضرت امیرمؤمنان علیه السلام چرا مسالمت کرد و به سکوت گذرانید و رپی احقاق حق خود بر نیامد، یا چرا امام حسن علیه السلام صلح کرد و خلافت را به نااهل واگذار کرد، یا چرا امام حسین علیه السلام به تَبَرَد پرداخت و خود و همراهان خود را به کشتن داد و اهل و عیال خود را اسیری سپرد، یا چرا حضرت سیدالسااجدین علیه السلام گوشه‌گیری کرد یا امام صادق علیه السلام حُرْمَتِ علمت سبیس، و باب رفت و آمد باز کرد، پاسخ همه این‌گونه سؤالات جواب منفی «نمی‌دانیم» است، چون از همه حکمت‌های عالی کارها و افکار آنان چیزی نمی‌دانیم، زیرا آن بزرگان معصوم علیهم السلام به آن و مخازن اسرار و حکمت خدایند، که جز خداوند والا یا هر کس که خدا فهم آن را برای آنان بخواهد، نمی‌داند و آنچه از حکمت و ادله و فلسفه درباره رفتار آنان در کتاب علما و حکماء ذکر شده، همان اندازه است که از سخنان آن ذوات مقدّس فهمیده و به اشاره و سنایه و استنباط و نقل قول کرده‌اند و هیچ دلیل و حکمتی، به قطع و کافی و تمام و کمال نمی‌تواند بود، بلکه دری به آن حکمت‌هاست.

برای نمونه، اگر درباره حکمت و سَرِّ مسالمت حضرت امیرمؤمنان علیه السلام به آراء و اقوال علما بنگریم، سَرِّ مسالمت آن حضرت را حفظ بیضه اسلام و جلوگیری از فتنه، فساد و خونریزی و ترس از ارتداد مردم یاد کرده‌اند و این‌گونه ادله را که به عقل و فهم نزدیک و درست به نظر می‌رسد، بیان کرده‌اند؛ ولی خود امام علی علیه السلام در جواب «ابوسفیان بن حرب» در سَرِّ سکوت خود می‌فرماید: «سکوت من برای آن است که فرو رفته‌ام در علم پنهانی که اگر آشکار کنم، هر آینه شما لرزان می‌شوید؛ مانند لرزیدن بند دَلُو در چاه ژرف و عمیق».

براین اساس، باید تصدیق کرد که رمز کار آن امام، بالاتراز تصوّر و توهم ماست؛ همچنین است در حکمت صلح امام حسن علیه السلام و نهضت سیدالشهداء علیه السلام. آری، چون ما از خارج علم پنهان الهی همین اندازه فهمیده‌ایم که این بزرگواران معصوم‌اند و از لغزش، لغو و عبث در دین و در دنیا و در کارهای شخصی‌شان و در امور اجتماعی مصون و محفوظ‌اند و یقین داریم که در صلح و جنگ، قیام و قعود و حضور و غیبت، هریک از آنان حکمت‌های عالی و مصالح سامی‌ای بوده است؛ ولی عقل و اندیشه ما از ادراک آن حکم و مصالح درمانده، و سزاوار است در این مقام بگوییم که «أَمَنْتُ بِالسِّرِّ الَّذِي فِيكَ وَلَا أَعْرِفُهُ»؛ یعنی به آن سری که در شما نهفته است، ایمان دارم؛ ولی حقیقت آن را نمی‌دانم، بنابراین هرچه ما درباره حکمت و اسرار آنان، زبیریم، زباییده فکر محدود خودمان است و اعتماد و اطمینان‌پذیر و یقینی نخواهد بود؛ مگر به اتمال و تردید سخنی گفته و عقیده‌ای آشکار بداریم.

این مجموعه تحقیقی، ه چند نارسا و ناقص، با گزینش برخی از حوادث اسرارآمیز و نقل حکمت‌های احتمالی و محال، طرّان در حقایق و اسرار عاشوراء و تاریخ حضرت سیدالشهداء علیه السلام، هم در بجه‌هایی را به دسترس خواننده و قارئین می‌گشاید؛ هم چشم‌های حق‌بین و تیزنگر را به مطالعه دقایق حکیمانه اخبار و نوادر تاریخ حسینی دعوت می‌کند که شاید کمتر به این شکل به آن پرداخته شده باشد.

هدف از نگارش این معارف و معالم، ادعای فهم و اطمینان نیست، بلکه به ناتوانی و کمبود و نارسایی فهم و کلام و ادب و آداب قلم‌نویس و از نادانی خود رنج می‌برم، تا کی به معرفت دست یابم و به دانستن عشق بیابم!

براین اساس، اگر اهل علم و فضل و فکر و قلم، خطا و اشتباهی در کتاب حاضر مشاهده کردند، کریمانه ببخشند و ببخشانند، زیرا پیداست انسانی که می‌کوشد و می‌اندیشد، خطا و اشتباه هم دارد و تنها حیوان اشتباه ندارد، چون اندیشه ندارد؛ نیز خطاها هستند که کوشش محقق را ارزشمند می‌کنند و به حقیقت می‌رسانند. البته سعی کردم در این مجموعه در ترتیب و تطبیق و تحقیق دیگران بیندیشم؛ نه اینکه افکار خود را بنگارم و این

مجموعه، چیزی جز ذوق تماشای جلوه‌های حکمت در رخداد‌های عاشورایی نبوده و به دور از هرگونه ادعایی، به تماشای اقیانوسی از اسرار پرداختم.

بارالها! از درگاهت عاجزانه و خالصانه می‌خواهم به برکت این چراغ هدایت و کشتی نجات، مرا از اهل نجات و هدایت و رستگاری قرار دهی و نام مرا نیز به احترام و برکت نام حضرت سیدالشهداء علیه السلام تا روز ورود به محضر مبارکش کنار نام مقدسش جاودانه‌سازی و این صحابه نورانی به معارف اولیاء و برگزیدگان را به عنوان دستاویز و سبب مغفرت و شفاعت این بنده خطاکار ولی امیدوار به فضل و رحمتت به شایستگی و کرمیت پذیری!

عباس ویجویی (دلجو)

شمسی ۹۳/۱۱/۲۲

تهران - روضه‌الذاکرین